

Лифарь А.О.
студентка,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ІНСТИТУТ ЗУСТРІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Ефективність діяльності господарських судів із захисту прав та законних інтересів учасників господарського процесу напряду залежить від реальної здатності рішень, що ними виносяться, бути виконаними. Забезпечення позову є тим засобом, що гарантує виконання майбутнього рішення господарського суду. Враховуючи, що забезпечення позову застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача, та враховуючи, що позивач майже не несе несприятливих наслідків у разі зловживання процесуальними правами, проблема гарантування інтересів відповідача в процесі реалізації забезпечення позову є надзвичайно актуальною.

Як зазначає Н. В. Іванюта, вжиття заходів до забезпечення позову відносно відповідача пов'язано для нього з матеріально-правовими обмеженнями і можливими збитками. На її думку, саме регламентація права на зустрічне забезпечення позову є тим ефективним механізмом захисту інтересів відповідача, які порушуються забезпеченням позову, за умови необґрунтованості чи безпідставності позовних вимог [1].

Спеціальні наукові дослідження, що стосуються проблематики зустрічного забезпечення містяться у працях Г. Б. Казаченко, М. А. Рожкової, О. Б. Анциферова, Н. В. Іванюти та ін.

Метою цієї роботи є дослідження механізму зустрічного забезпечення, закріпленого в прийнятому Верховною Радою України новому ГПК України, виявлення особливостей та недоліків процедури застосування інституту зустрічного забезпечення позову.

Однією з новацій проекту Господарського процесуального кодексу України є регламентація процедури зустрічного забезпечення позову. На відміну від забезпечувальних засобів, метою яких є створення умов для належного виконання судових рішень та захист інтересів позивача, метою зустрічного забезпечення є захист прав та законних інтересів відповідача [2].

Такий спосіб захисту інтересів відповідача від недобросовісних дій з боку позивача в процесі забезпечення позову відомий і іншим процесуальним галузям права. Зокрема, його застосування передбачається і в цивільному процесі, хоча і з деякими процесуальними особливостями. Така універсальність цього інституту обумовлюється, насамперед, його метою: зберегти певний баланс сторін, нейтралізувати можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті застосування судом забезпечувальних заходів та, фактично, стимулювати сторони до примирення.

Як правило, інститут зустрічного забезпечення працює наступним чином: якщо суд приймає рішення про вжиття заходів забезпечення він обумовлює

набрання ними чинності надання заявником визначеного судом зустрічного забезпечення, або ж, навпаки, винесене рішення автоматично втрачає чинність у разі ненадання зустрічного забезпечення [3].

Проаналізуємо особливості реалізації механізму зустрічного забезпечення позову в нового ГПК.

Першою особливістю є відсутність вичерпного переліку заходів зустрічного забезпечення. Так, у ч. 2 ст. 142 вказано, що зустрічне забезпечення, як правило, здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду коштів у визначеному розмірі. Якщо позивач з поважних причин не має можливості внести відповідну суму, зустрічне забезпечення може бути здійснено шляхом: 1) надання гарантії банку, поруки або іншого фінансового забезпечення на визначену суму та від погодженої судом особи, щодо фінансової спроможності якої немає сумнівів; 2) вчинення інших визначених судом дій для усунення потенційних збитків та інших ризиків відповідача, пов'язаних із забезпеченням позову [4].

У ст. 143 проекту ГПК чітко регламентовано порядок, умови та підстави скасування зустрічного забезпечення, а в ч. 2 ст. 144 урегульовано порядок зміни зустрічного забезпечення в разі заміни одного заходу забезпечення позову іншим, проте не встановлено чітких підстав та умов, за яких доцільно застосовувати зустрічне забезпечення, що на практиці може призвести до зловживань та невизначеності.

Проте, досить позитивним є надання суду повноважень самостійно скасовувати вжиті заходи забезпечення чи зустрічного забезпечення, що надасть можливість швидко реагувати на повідомлення та заяви осіб, чії права були порушені.

Наступною особливістю є те, що клопотати про зустрічне забезпечення, крім відповідача, може й сам позивач. Позивач, який просить суд про застосування забезпечувальних заходів, одночасно може запропонувати зустрічне забезпечення, таким чином гарантуючи, що його дії правомірні й він не зловживає своїми правами. Проте, вважаємо таке положення не обґрунтованим оскільки, швидше за все, таких випадків буде не дуже багато. Адже, виходить, що особі, яка вже зазнала збитків від неповернення їй боргу, сплатила чималий судовий збір, доведеться викласти ще купу грошей за зустрічне забезпечення.

Суттєвим недоліком регламентованої процедури є невизначеність порядку розгляду відповідних заяв (з викликом сторін чи без, в судовому засіданні чи ні). Не регламентовано також способу повідомлення сторін про розгляд таких заяв.

Відповідно до ч. 3 ст. 142 проекту розмір зустрічного забезпечення визначається судом з урахуванням обставин справи. Заходи зустрічного забезпечення мають бути співмірними із заходами забезпечення позову, застосованими судом, та розміром збитків, яких може зазнати відповідач у зв'язку із цим [3].

Оцінка співмірності здійснюється, крім іншого, з урахуванням співвідношення права та інтересу, які просить захистити заявник, вартості майна, на яке накладається арешт, або майнових наслідків заборони

відповідачеві вчиняти певні дії. При цьому, в ухвалі про забезпечення позову або про зустрічне забезпечення вказується розмір останнього або інші дії, які повинен вчинити заявник у порядку зустрічного забезпечення, а також строк його надання, котрий не може перевищувати 10 днів з дня постановлення ухвали. Окрім зазначеного, на нашу думку, необхідно закріпити порядок реалізації принципу пропорційності вжитих запобіжних заходів вартості майна, до якого застосовуються ці запобіжні заходи, шляхом встановлення зобов'язання господарському суду при винесенні ухвали про вжиття запобіжних заходів окрім іншого враховувати також розмір майбутніх позовних вимог, економічну ситуацію на ринку, правове становище боржника та інше.

Складним залишається питання щодо визначення розміру зустрічного забезпечення, якщо вимога позивача має майновий, а не грошовий характер.

При цьому необхідно враховувати, що в разі використання такого зустрічного забезпечення, як банківська гарантія, порука чи інше фінансове забезпечення, суд має перевірити, чи гарантують подані документи реальність такого забезпечення. Зокрема, розмір зобов'язання, що забезпечується; строк дії гарантії банку, вид гарантії – відклична чи безвідклична; обсяг відповідальності поручителя; чи є порука солідарною та за яке зобов'язання вона надана. Крім того, на нашу думку, в новому ГПК України мають бути встановлені повноваження господарського суду щодо відкриття власного поточного рахунку, на який має бути зарахована сума застави (зустрічного забезпечення), та встановлена можливість надання у якості застави не тільки грошових коштів, а також безвідкличних гарантій банків, інших суб'єктів господарювання.

Отже, регламентація процедури зустрічного забезпечення позову є позитивним зрушенням на шляху до забезпечення ефективності господарського процесу в цілому. Механізм закладений в проекті нового ГПК спрямований гарантувати високу захищеність прав та інтересів учасників господарського процесу. Проте, з метою досягнення вказаних завдань варто підкреслити необхідність детального врегулювання та удосконалення даного механізму. Зокрема, на нашу думку, необхідно детально прописати підстави та умови застосування таких заходів, процедуру розгляду клопотань та спосіб повідомлення сторін про розгляд таких клопотань з метою усунення зловживань та невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Іванюта Н. В. Захист та гарантії прав відповідача в процесі реалізації забезпечення позову в господарському судочинстві / Т. В. Іванюта // Проблеми цивільного та підприємницького права Часопис Київського університету права. – 2010. – № 3. – С. 189.
2. Луспеник Д. Д. Зустрічне забезпечення – новела цивільного процесу [Електронний ресурс] / Д. Луспеник // Судебно-юридическая газета. – 2017. – № 12. – URL: <http://sud.ua/ru/news/publication/107640-zustrichne-zabezpechennya-novela-tsilnogo-protsesu>.
3. Алексеева Н.С. Зустрічне забезпечення як засіб захисту інтересів відповідача в цивільному процесі / Н. С. Алексеева// Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2017. – № 3. – С. 42.

4. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів від 23.03.2017 № 6232 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415.

Остапенко В.В.

студентка,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Протягом останніх декількох років в Україні можна помітити значні зміни в правовому регулюванні банкрутства. Законодавчу базу регулювання відносин банкрутства загалом можна вважати сформованою. Але, проблеми уніфікації та гармонізації законодавчих актів які регулюють процедуру банкрутства в Україні, занадто довга тривалість такої процедури та її економічна неефективність, на сьогодні, залишаються актуальними, тому правове регулювання відносин банкрутства потребує подальшого вдосконалення.

Дослідженню проблем правового регулювання банкрутства присвячені роботи таких вітчизняних вчених: Р.Г. Афанасьєв, О.М. Бірюков, О.М. Борейко, І.В. Булижин, О.П. Повар, В.В. Радзивілюк, О.В. Титова та інші. Крім того, окремі проблемні питання в регулюванні банкрутства досліджувались також в працях зарубіжних вчених, таких як В.С. Белих, І.А. Бланк, В.В. Васильєва, М.О. Рожкова та інших. На сучасному етапі розвитку економіки, права та суспільства в цілому, існує потреба подальшого дослідження та аналізу проблем в сфері правого регулювання відносин банкрутства.

В Україні норми які регламентують питання визнання боржника неплатоспроможним та його ліквідації об'єднані в одному законодавчому акті, а саме, в Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 (в редакції від 04.06.2017) [3]. Але коло джерел правового регулювання таких відносин не обмежується тільки спеціальним законом. Дані відносини регулюються, зокрема: Господарським кодексом України [1], Цивільним кодексом України [2], та низкою інших нормативно-правових актів.

Як зазначає Повар П.О. одним із завдань, що зберігає свою актуальність є завдання узгодження взаємодії законодавства про ліквідацію суб'єктів господарювання за правилами Господарського та Цивільного кодексів України із законодавством про банкрутство [5, с. 128]. Так, до прикладу, проаналізувавши положення Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» можна констатувати, що у ньому, не знайшли відображення положення ст. 78 ГК України, згідно з якими унітарні комунальні підприємства поділяються на